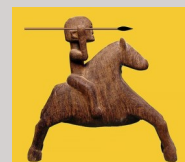

Footprints

Tribale Kunst & Cultuur

Nieuwsbrief

van de Vereniging
**Tribale Kunst en
Cultuur**

**12e jaargang
nummer 5
oktober 2024**

Beste Lezers,

Ijsbrand van den Boogaard staat stil bij het overlijden van Herman van Bleisum.

Het worden weer drukke tijden met de TAF (25 t/m 27 oktober), de ruilbeurs in België (3 november) en de verzamelaarsjaarbeurs in Utrecht (op 14 en 15 november). U kunt nu nog even de tijd nemen voor een aantal lezenswaardige artikelen in deze Footprints. Deze keer

het verslag van de bijeenkomst in Leiden over de herinrichting van het museum voor Wereldculturen en de uitslag van de enquête onder onze leden.

de redacteur, André Smit

Verder in dit nummer

2. Nieuws uit de vereniging
3. Inspiratieavond Leiden
4. Uitslag leden enquête en oproep
5. Activiteiten door leden
6. Tribal Art Fair Amsterdam
7. Een bijzondere tentoonstelling
8. Luister en kijk: de Kayapo
9. Boeken over hoofdsteunen
10. Websels over Benin

*Female figure
Admiralty Island 42 cm Galerie Lemaire TAF*

Nieuws uit de vereniging

In Memoriam Herman van Bleisem

* 9 september 1954

† 1 oktober 2024

Onlangs is ons lid Herman van Bleisem ons ontvallen, op 70-jarige leeftijd. Herman was ook redactielid van ons blad Tribale Kunst en Cultuur, voor het deelgebied Amerika.

Wie hem heeft gekend, weet: Herman ademde cultuur. Met de paplepel ingegoten, kan men zeggen. Zijn vader werkte als purser bij de KLM en ging de hele wereld over. Dat leverde Herman niet alleen verhalen thuis op, maar ook voorwerpen van kunst. Dat gaf Herman een brede basis en belangstelling voor cultuur. Langzaam bouwde Herman een verzameling op: eerst breed, van over alle continenten.

Net als zijn vader vond hij veel voldoening in zelf schilderen. Hij maakte ook daarin een ontwikkeling door en heeft verschillende exposities gehouden van eigen werk.

Zijn liefde voor cultuur bleef breed: ik kan mij een tentoonstelling herinneren in de jaren-60 van de vorige eeuw in het Zeeuws Museum te Middelburg. Daar had men een overzichtstentoonstelling van votiefstenen, pas ontdekt, voor de Romeinse godheid Nehalennia. Dat moesten we zien!

Later de Dali-tentoonstelling bezocht in Boijmans Van Beuningen, de TEFAF, de PAN, Tribal Art Fair, kijkdagen en talloze andere evenementen. Met open mond door Museu Calouste Gulbenkian in Lissabon slenteren, door het MAS in Antwerpen, in september 2022 in Parijs naar het Parcours des Mondes, zichtbaar genoot hij daar tussen gelijkgestemden. Een half jaar geleden nog door naar het Humboldt Forum in Berlijn.

Opvallende eigenschap van Herman was dat hij met bijna iedereen kon omgaan. Hij sprak vaak een suppoost aan, een conservator, andere verzamelaars of kunsthandelaren. Binnen korte tijd wist hij diepere kennis los te krijgen. Zijn kennis van kunst en cultuur was zeer groot, hij bleef studieus. Zijn verzamelingen werden eclectischer: meer van het continent Amerika. Maar als er een mooi Mumuye-beeld voorbijkwam, was er steeds de verleiding dit ook aan te schaffen...

Naast schilderen bekwaamde hij zich in het pianospel, vooral sinds hij vier jaren geleden met pensioen kon gaan. Met Glenn Gould als idool.

Geen enkel thema over cultuur ging hij uit de weg. Of het slavernij betrof, de bijbehorende restitutediscussie, of kunstroof, religie of namaak. En grafroven, in Midden- en Zuid-Amerika zo gebruikelijk. En het moment dat elke verzamelaar ooit onder ogen moet zien: ontzamen. Niet eenvoudig, het zijn toch zowat je kindjes.

Herman en ik kenden elkaar 55 jaren lang. Degenen die hem gekend hebben, zullen zijn warme, inlevende persoonlijkheid en kennis met mij missen. Gelukkig kunnen we allen nog genieten van de artikelen die hij ons nalaat in ons magazine Tribale Kunst.

drs. IJ.N.J. van den Boogaard (Ijsbrand) MA

Nieuws uit de vereniging

Kort verslag van de inspiratieavond herinrichting van het Wereldmuseum Leiden op 12 september 2024

Op uitnodiging van het Wereldmuseum Leiden zijn Herman van Bleisem en ik, als vertegenwoordigers van de vereniging Tribale Kunst en Cultuur naar de *inspiratieavond herinrichting* in Leiden geweest.

Er waren zo'n 150-200 mensen aanwezig. Wie de aanwezigen waren of welke organisaties ze vertegenwoordigden, kon niet uit hun naamsticker opgemaakt worden. Ik vermoed dat het een heel divers gezelschap was.

Tijdens de introductie verzorgd door Marieke van Bommel (algemeen directeur nationaal museum van Wereldculturen) en Wayne Modest (directeur content Wereldmuseum) werd uiteengezet dat:

- met het geven van de naam *Wereldmuseum* aan alle drie de musea naar buiten duidelijk wordt gemaakt dat het om één grote organisatie gaat. Het doel is wel om elk museum een eigen identiteit te laten behouden.
- het Wereldmuseum zich sinds 2014 als missie stelt om de collectie een archief te laten zijn om de wereld om ons heen beter te begrijpen. Door het verhaal achter de collectie vanuit meerdere perspectieven te vertellen, hoopt de organisatie inclusief te zijn en bij te dragen aan een beter wereldburgerschap van de bezoeker.
- het museum in Leiden open blijft tijdens de verbouwing. De renovatie gaat in stappen, de meeste zalen blijven toegankelijk en er zijn tijdelijke tentoonstellingen gepland. In 2029 moet de verbouwing klaar zijn.
- de verbouwing is bedoeld om de bezoekers langer te boeien in de zalen met de vaste tentoonstelling.

Na de inleiding volgden er drie korte presentaties. De sprekers gaven aan wat zij belangrijk vinden om mee te nemen bij het maken van de plannen voor de nieuwe inrichting.

Yvonne van Delft (de wethouder) legde de nadruk op het feit dat het museum het tegengeluid kan laten horen van polarisatie. Zij benadrukte dat samenwerking met andere Leidse instellingen belangrijk is.

Julia Jouwe (derde generatie uitgeweken Papoea, activist en journalist) betreurde het dat er nergens in het museum het politieke verhaal van de Papoea's verteld werd. Zij wil graag een podium voor de koloniale erfenis en de politieke geschiedenis van bepaalde volken. Ronghua Ching, de derde spreker is eigenaar van een Chinees restaurant en heeft in verschillende landen over de hele wereld gewoond en gewerkt. Zij benadrukte hoe belangrijk musea zijn om de nieuwsgierigheid te wekken om andere culturen te leren kennen. Dat hoeft niet alleen door het tonen van objecten, maar kan ook door workshops te geven.

Ze benadrukte de noodzaak van communicatie tussen museum en bezoekers, maar ook tussen de bezoekers onderling.

In het derde deel van de avond was de zaal aan het woord. Alles mocht gezegd of gevraagd worden, wat je mooi vindt, wat je mist, wat je anders zou willen, etc. Middels een microfoon was hetgeen gezegd/gevraagd werd goed verstaanbaar in de hele zaal.

Het was moeilijk aan het woord te komen, toch lukte het Herman om aan het woord te komen. Hij benadrukte de waarde van de collectie in Leiden en hoopte dat die zichtbaar zou blijven. "De taak van het museum is om te verwerven, behouden, onderzoeken, presenteren en documenteren, en bekendheid te geven aan de materiële en immateriële getuigenissen van de mens en zijn omgeving, voor doeleinden van studie, educatie en genoeg", aldus Wikipedia.

Daarnaast meldde hij dat de redactie graag in contact met de tentoonstellingsmakers wilde komen om in ons tijdschrift aandacht te kunnen besteden aan de tijdelijke tentoonstellingen. Op dit laatste is positief gereageerd door Marieke van Bommel en na afloop hebben we contactgegevens uit kunnen wisselen met de communicatiemedewerkster die betrokken is bij de agenda en pr betreffende de tentoonstellingen in het Wereldmuseum.

- bij de tentoonstellingen moet uitgegaan worden van de cultuur van een of meerdere volken. Daarbij mag ook het politieke verleden verteld worden, maar dat mag niet het uitgangspunt van de tentoonstelling zijn.

- geen tentoonstellingen tussen de drie musea laten rondgaan. Dit bevordert niet het bezoekersaantal: als je een tentoonstelling in een van de vestigingen gezien hebt, ga je niet in een andere vestiging nog een keer

Vervolg op pagina 4

- wijs op de overeenkomsten tussen verschillende culturen. Maak tentoonstellingen over een thema gezien vanuit verschillende culturen, religies. Hiermee schep je verbinding.

Hoewel onze verwachtingen van de avond niet erg groot waren, vonden Herman en ik het een voor ons zinvolle avond. We hebben iets meer vertrouwen in

Uitslag ledenenquête TKC

Hieronder een kort verslag van de reacties op de vraag aan de leden waarom activiteiten van de vereniging zo weinig bezocht worden. Het bestuur waardeert de vaak uitgebreide reacties met suggesties en onderzoekt of en hoe we hier mee verder kunnen. De wil is er wel, maar het probleem bij de uitvoering is het gebrek aan leden die mee willen werken bij de organisatie van de activiteiten.

Mocht u op de één of andere manier het bestuur willen ondersteunen meldt u zich dan.

tribalekunstencultuur@gmail.com

Hartelijk dank aan alle respondenten. De enquête die verstuurd werd op 18 juni 2024 naar 350 leden werd beantwoord door 35 leden. De resultaten tonen aan dat de afstand tot de activiteiten voor 22 leden een belangrijke reden is voor niet-deelname. Eén lid gaf aan geen behoefte te hebben om andere leden te ontmoeten, terwijl anderen het moeilijk vinden om alleen te gaan, wat wijst op een behoefte aan carpoolinitiatieven. Andere redenen voor niet-deelname zijn fysieke beperkingen, gebrek aan interesse in bepaalde onderwerpen of een niet

Hulp gezocht bij de organisatie van zoom-lezingen !!

Beste Leden,

Meer dan 30 reacties hebben we gehad op onze vraag onder de leden waarom activiteiten zo weinig bezocht worden. Sommige reacties waren zeer uitgebreid en veel ideeën werden geopperd.

Veel leden geven aan dat de afstand naar bezoek activiteiten een vaak onoverkomelijke hindernis is.

Omdat we een landelijke vereniging zijn (België en Nederland) is daar niet veel aan te doen.

Eerder dit jaar hebben we een ZOOM-lezing gehouden waar een flink aantal leden aan deelgenomen heeft.

Omdat afstand hierbij geen rol speelt zouden we er graag mee door willen gaan.

Bij alle activiteiten geldt : wie gaat de voorbereiding en uitvoering regelen.

het uitgangspunt van het Wereldmuseum. Dit geldt natuurlijk niet voor hun handelen t.a.v. het Afrika Museum in Berg en Dal. Hierover ging het deze avond ook niet.

Herman van Bleisem en Maureen Hulshoff

toereikend niveau van de huisbezoeken. Daarnaast ervaren respondenten het tijdschrift Tribale Kunst en Footprints als voldoende en 16 leden hebben geen tijd voor extra activiteiten. Er is interesse in variatie en nieuwe activiteiten, zoals hoog niveau sprekers en samenwerking met musea en universiteiten. Een aantal leden pleit vooreen dag-congres en regelmatig lezingen. Enkele respondenten benadrukken het belang van een goede sfeer en professionele huisbezoeken om deelname aantrekkelijker te maken. Men suggereert om de zoom-lezingen uit te breiden, dit initiatief dat éénmaal plaatsvond werd als heel interessant geëvalueerd. Door vele respondenten werd het belang van het in de kijker stellen van originele objecten heel belangrijk. Velen huiveren voor namaak. Er was ook een algemene dankbetuiging voor deze communicatie die het bestuur naar de leden stuurde. Men appricieert de grote betrokkenheid van het bestuur en de deskundigheid van het redactieteam.

Namens het bestuur, Hilde Lemey en Guus van den Boogaard

We zoeken daarom één of meer personen die deze lezingen wil(len) voorbereiden en/of uitvoeren. Het bestuur wil daar graag bij helpen zowel bij de voorbereiding als de uitvoering (ZOOM-lezing starten), maar ziet geen mogelijkheid dit zelf te gaan regelen.

Tevens zoeken we enkele nieuwe bestuursleden Meldt u aan voor een eerste kennismaking met de andere bestuursleden. Graag jullie reacties naar, tribalekunstencultuur@gmail.com

Activiteiten van leden

Verzamelaarsbeurs TKC 3 november Hoegaarden België

In samenwerking met Hugo Deboudt organiseert TKC de eerste verzamelaarsbeurs in België. Stuur voor informatie een mail naar deboubt@skynet.be

Zondag 3 november 2024 te Hoegaarden (twee uur rijden vanaf Utrecht)

Beurstijden: De beurs is toegankelijk voor bezoekers van 11.00 uur tot 18.00 uur. De toegang is gratis.

Bezoekers kunnen vrij parkeren in de straten rondom.

Locatie: Expo ruimte Doelstraat 68 3320 Hoegaarden (BE)

Faciliteiten: De Expo ruimte heeft een kleine bar met warme en koude dranken en belegde broodjes. In en rond het centrum van Hoegaarden zijn meerdere cafés en restaurants.

Afrika aan de Waal: nieuwe collectie

Galerie Afrika aan de Waal van onze leden Karin Westra en Wim Stevens, tonen op zaterdag 9 en zondag 10 november van 11 tot 17 uur hun nieuwe collectie tribale objecten. De galerie is te vinden in Tuil (tussen Utrecht en den Bosch). Langstraat 9, 4176 BC Tuil Voor meer informatie 06-53832884

Website: Afrika aan de Waal

Activiteiten van leden

Tribal Art Fair Amsterdam

Voor de 22ste editie van de Tribal Art Fair (TAF) verzamelen zich van 24 t/m 27 oktober twintig handelaren in etnografica in De Duif in Amsterdam. De TAF staat bij verzamelaars en liefhebbers bekend om de kwaliteit en de verscheidenheid van het aanbod.

Dit jaar zijn er een aantal nieuwe deelnemers zoals Zebregs Röell uit Amsterdam, Mandarin Mansion uit Haarlem, Mark A. Johnson uit Californië en Sue Ollemans uit Londen.

De exposanten nemen hun beste en mooiste objecten mee. Alle voorwerpen worden van tevoren beoordeeld door een groep experts.

Ook is er dit jaar weer een interessant lezingenprogramma.

Wouter van Beek, expert op het gebied van de Dogon, geeft een lezing waarin hij bepaalde ideeën over de Dogon in een nieuw daglicht zet.

Koos Knol wordt geïnterviewd door Alexander Reeuwijk over zijn juist verschenen boek Papua Blues.

Albert van Zonneveld vertelt over zijn boek "Traditionele wapens van Nias".

Na het succesvolle symposium van vorig jaar over authenticiteit in etnische kunst komt er dit jaar een vervolg.

Philip Van Kerrebroeck zal een introductie geven over dit onderwerp, daarna is er ruimte voor discussie.

Ook worden er rondleidingen gegeven waarbij de rondleidster u meeneemt over de beurs. Ze zal een aantal objecten bespreken en vragen galeriehouders wat over hun collectie te vertellen.

Aanmelden voor de lezingen en de rondleidingen kan vanaf 10 oktober: info@gallery-lemaire.com of 06-24905585.

Tribal Art Fair (TAF) Amsterdam

25,26 and 27 Oktober

11.00 – 18.00

24 Oktober op uitnodiging

Locatie: De Duif, Prinsengracht 756, Amsterdam

Toegang: € 7,50

Zie ook Tribale kunst 20-24-3 pagina 14 en 15 voor gratis toegang tot de TAF (aanmelden vanaf 10 oktober)

Blader door de catalogus op : [Catalogue TAF 2024 \(calameo.com\)](https://calameo.com)

Zondag 27 oktober 14.00

Mini-symposium over authenticiteit in etnische kunst met Philip van Kerrebroeck

Na het succes van het mini-symposium van vorig jaar over authenticiteit in etnische kunst is er dit jaar een vervolg over dit onderwerp. Wat is authenticiteit bij niet-Europese etnische objecten? Wanneer is een voorwerp authentiek en wat zijn de criteria hiervoor? Hoe kan je zien aan een object of het gemaakt is voor de commerciële markt? Waar situeren zich deze objecten?

Deze vragen en meer zal tijdens dit mini-symposium aan de orde komen via concrete voorbeelden en een interactieve discussie met de aanwezigen!

Wayang Kulit in Musée du quai Branly

Het Musée du Quai Branly in Parijs laat in de tentoonstelling "Wayang Kulit, het schaduwtheater uit Java en Bali" zien.

Van 12 november 2024 tot en met zondag 23 maart 2025 worden onder meer oude poppen tentoongesteld. Wayang kulit schaduwtheater is een

performancekunst die stevig geworteld is in de Indonesische samenleving. Wayang kulit is meer dan duizend jaar geleden ontstaan op het eiland Java. In die tijd was wayang kulit bedoeld als een kunstvorm aan het hof, gebaseerd op de Indiase verhalen van de Mahabharata en de Ramayana.

Verslag huisbezoek Folke Kaales 13 en 20 oktober

Folke heeft een heel bijzondere verzameling. Hij verzamelt alles wat maar enigszins met Europese invloeden in Afrika te maken heeft, het is veel meer dan alleen maar de zogenaamde "Colonbeelden". Folke probeert van elk onderwerp, elke uitingsvorm in beeld, masker of voorwerp er drie of vier van te verzamelen en wel zodanig dat er ook een ontwikkeling in de tijd te zien is, dat betekent dat er naast oude en middeloude, ook recentere stukken te zien zijn. Folke is een begenadigd verteller met een zeer uitgebreide kennis van zaken.

Elke muur en hoekje in zijn appartement is volledig gevuld met etnografica, zelfs de wc is volledig benut.

Folke laat nog weten dat hij erg geholpen is met verzamelen door Poekoelin Lingbeek van Art-Concern en John van Doren van Johnspecialobjects. John is al sinds jaar en dag een bekend lid in onze vereniging.

Het was een zeer geslaagd huisbezoek waar nog lang over nagesproken zal worden.

Guus van den Boogaard

Luister en kijk

Vooruitlopend op het artikel over een bijzondere Kayapo indiaan in het winternummer van ons tijdschrift is hier een link voor het luisteren naar hun muziek.

[Kayapó-Xikrin - Ritual Music Of The Kayapó-Xikrin, Brazil CD \(Smithsonian Folkways 1995\) \(youtube.com\)](#)

Deze muziek is ook te koop :

Kayapó-Xikrin - Ritual Music Of The Kayapó-Xikrin, Brazil CD (Smithsonian Folkways 1995)

Duur: 1 uur 10 minuten

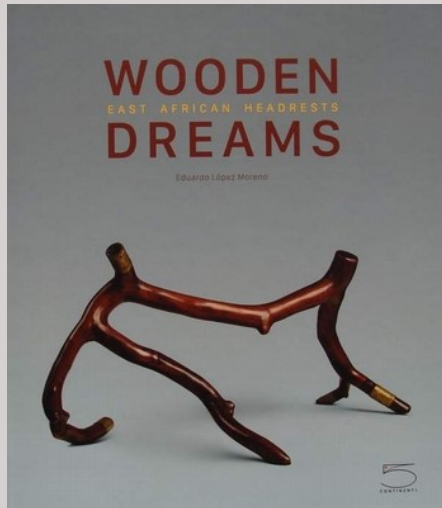
De Xikrin-dorpen van de Kayapó, gelegen in het Braziliaanse Amazonegebied, voeren lange en uitgebreide ceremonies uit om hun jeugd in te wijden en hun relaties met de natuurlijke wereld, met elkaar en met geesten te vernieuwen. Krachtige koormuziek, uitgevoerd door groepen mannen en vrouwen, kenmerkt de muziek van deze gemeenschappen. Xikrin muziek biedt een sterke steun van de gemeenschap voor hun voortdurende verzet tegen invasies en misbruik van hun traditionele land. Deze digitale opnamen uit 1988 bevatten selecties van verschillende Xikrin-ceremonies. De cultuur en mythologie van Xikrin wordt gepresenteerd door Braziliaanse specialisten in een boekje van 76 pagina's. Royalty's van deze opname worden doorgestuurd naar de Xikrin-gemeenschap Catate.

De muziek is ook te koop bij: [Traditional Music of the World, Vol. 7: Ritual Music of the Kayapó-Xikrin, Brazil | Smithsonian Folkways Recordings](#)

Download € 9,99

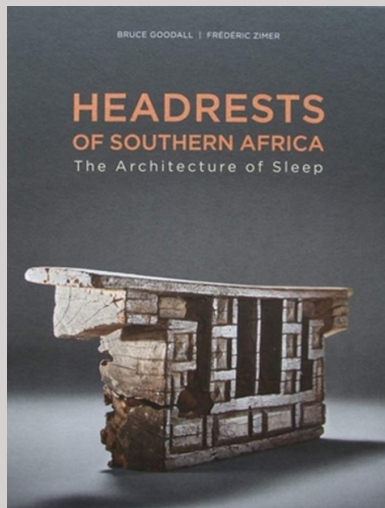
Boeken en zo

Wooden Dreams - East African Headrests
237 pages Color photos Hard cover 28 x 25 cm
1,752 kg English

Van € 45.00 voor € 25.00

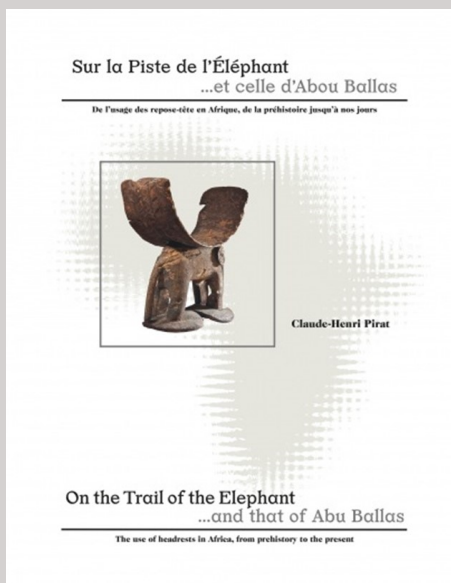
[9788874397068 : Wooden Dreams - East African Headrests \(books-on-collectables.eu\)](https://books-on-collectables.eu/9788874397068)

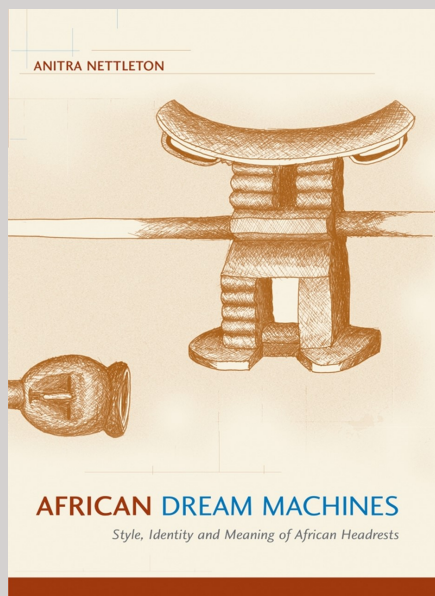
Headrests from Southern Africa -
The Architecture of Sleep
439 pages Color photos Hard cover 31 x 24 cm
2,709 kg English

Van € 80.00 voor € 45.00

[9788874399642 : Headrests from Southern Africa - The Architecture of Sleep \(books-on-collectables.eu\)](https://books-on-collectables.eu/9788874399642)

On the Trail of the Elephant ...and that of Abu Ballas.
The use of headrests in Africa, from prehistory to the present
Claude-Henri Pirat
Published in English and French - bilingual edition
Hardcover, 24 x 30 cm
296 pages Over 800 illustrations and maps
Bol: € 110,00

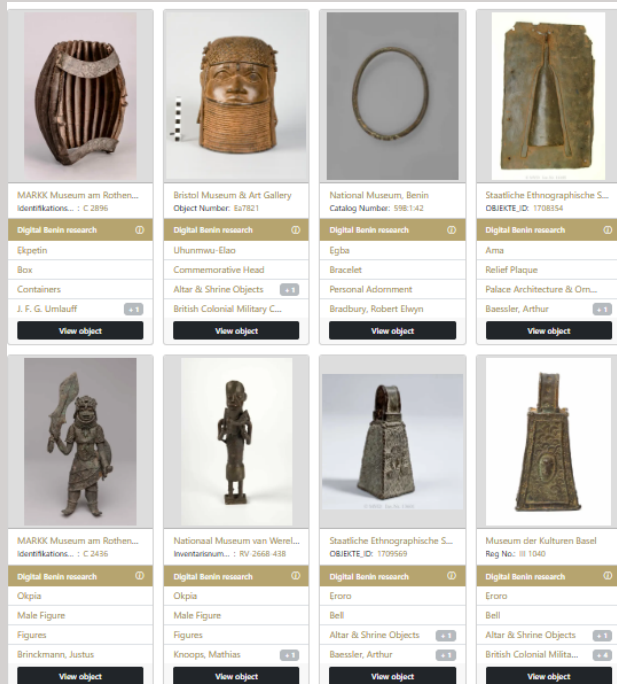
African Dream Machines Style, Identity and Meaning of African Headrests,
Anitra Nettleton
Wits University Press: 487 pagina's
26 dollar (excl. verzendkosten) bij
<https://www.witspress.co.za/page/results/?SFI=contributor&STI=Anitra%20Nettleton>

Websels over het koninkrijk Benin

Digital Benin toont meer dan 5000 objecten uit musea over de hele wereld

Digital Benin brengt alle objecten, historische foto's en rijk documentatiemateriaal uit collecties over de hele wereld samen om een overzicht te geven van de artefacten uit het Benin-koninkrijk die aan het einde van de negentiende eeuw werden gestolen. Digital Benin verbindt gegevens van 5.285 objecten van 136 instellingen in 20 landen. De reikwijdte van Digital Benin richt zich op objecten die in februari 1897 door Britse troepen uit het Koninkrijk Benin (nu de staat Edo, Nigeria) werden buitgemaakt en in de onmiddellijke nasleep ervan werden verspreid. Een kleine reeks objecten is opgenomen in de catalogus om de bredere context weer te geven waarin de artistieke productie van Beninse gilden zich bevindt zoals voorwerpen van Bini-Portugees ivoor, geproduceerd voor Portugal in de 16e eeuw en objecten geproduceerd in aangrenzende regio's van het koninkrijk en een selectie van werken geproduceerd na 1930, die zich in museumcollecties bevinden.

[Digital Benin](#)

Webseel: **Antique works of art from Benin**

[Pitt-Rivers, Augustus Henry Lane-Fox](#)

Printed Privately, 1900

Twee delen

Webseel: Die Karl Knorr'sche Sammlung von Benin-Altartümern im Museum für Länder- und Völkerkunde in Stuttgart

[Luschan, Felix von, 1854-1924; Linden-Museum Stuttgart](#)

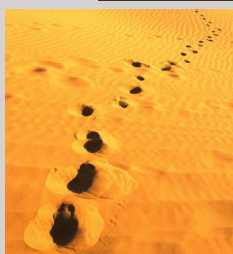
Publication date 1901

Webseel: Die Karl Knorr'sche Sammlung von Benin-Altartümern im Museum für Länder- und Völkerkunde in Stuttgart : [Luschan, Felix von, 1854-1924](#) : Free Download, Borrow, and Streaming : Internet Archive

Webseel: Roth H. Ling 1903

Great Benin Its customs Art and Horors

[Great Benin \(si.edu\)](#)

Footprints is de nieuwsbrief van de Vereniging Tribale Kunst en Cultuur en wordt zes keer per jaar aan de leden verzonden. Voor €55,00 per jaar bent U lid en ontvangt U ook ons kwartaalblad.

Uitschrijven van deze nieuwsbrief kan door het sturen van een mail naar:

tribalekunstencultuur@gmail.com